

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาคุณภาพของพยาบาลเพื่อให้สำเร็จออกมา เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันการศึกษาพยาบาลนั้นมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการให้การศึกษาอบรมทางวิชาชีพพยาบาลเป็นการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) อย่างหนึ่งในวิชาชีพการพยาบาล ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาในการเรียนการสอน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่มีผลมาจากประสบการณ์ (Guinee, 1978) ซึ่งการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ คือ การที่บุคคลได้มีประสบการณ์ด้วยตนเองกับสิ่งเร้านั้น ถ้าประสบการณ์ตรงที่บุคคล ได้รับจากสิ่งเร้า นั้น เกิดผลเป็นที่พอใจหรือเป็นผลดี จะมีอิทธิพลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งเร้า นั้นได้ (พวงรัตน์ บุญญารักษ์, 2533) ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา ซึ่งมีทั้งการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ค่านิยม วิธีปฏิบัติงานในการเรียน การสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การได้เรียนรู้ และ ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย (ศิขริน สุสุข, 2532)

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทในการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถ ออกไปปฏิบัติงานด้านการบริการพยาบาลให้แก่สังคม และ ประเทศชาติซึ่งนับได้ว่ากระทรวงสาธารณสุข ได้มีส่วนช่วยสังคมเป็นอย่างมากนอกเหนือไปจาก ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ออกไปเพื่อสังคมประเทศชาติ เนื่องจากวิชาชีพ พยาบาลในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลน และกำลังเป็นที่ต้องการของสังคมเป็นอย่างมาก ในการจัดการศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากอัตราส่วน ของอาจารย์ต่อนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เมื่อพิจารณาแล้ว อัตราส่วนเฉลี่ยคือ 1:16 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของสภาการพยาบาลคือ 1:4 ถึง 1:8 (สภาการพยาบาล, 2529) ดังนั้นอาจารย์จึงมีภาระงานมากตรงกับที่ มัชฌิม เหมชะญาติ (2533) ได้ศึกษา การจัดงานด้านวิชาการของฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อาจารย์มีภาระงานสอนมากทำให้ไม่สามารถพัฒนาการด้านการสอน การวิจัยรวมถึงด้านอื่น ๆ ได้

ภาระงานของอาจารย์จึงส่งผลกระทบต่อนักศึกษา โดยเฉพาะในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งอาจารย์ต้องนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด มีผลให้อาจารย์ไม่สามารถดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นน้อย นักศึกษาไม่ได้รับการชี้แนะ การเฝ้าจาส่งจากอาจารย์ เกิดความรู้สึกคับข้องใจทางอารมณ์จากการที่ต้องเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย เป็นต้นว่าหอผู้ป่วย นักศึกษาขาดโอกาสในการควบคุมสถานการณ์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งความรู้สึกทั้งหมดนี้มีผลต่อระดับการเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาล (West and Rushtion, 1989) ดังนั้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ อาจารย์จึงมีส่วนสำคัญอย่างมาก (Reilly, 1992) ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับที่ พวงเพ็ญ ขุณหปราณ (2534) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ กับนักศึกษาไว้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอันดับหนึ่ง เพราะถ้านักศึกษาเกิดความตึงเครียดเข้ากันไม่ได้กับอาจารย์ก็จะสกัดกั้นการเรียนรู้ของนักศึกษา อาจารย์ต้องทำตัวเป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานกับนักศึกษา และเป็นผู้นำในการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานการพยาบาล ถ้านักศึกษามีความไว้วางใจในตัวอาจารย์ก็จะระบายบอกเล่าสิ่งที่เป็นกังวลหรือไม่แน่ใจ ทำให้อาจารย์สามารถชี้แนะได้อย่างถูกต้องรวมถึงบรรยากาศในการเรียนการสอนควรเป็นไปอย่างไม่มี ความกดดัน ให้อิสระแก่นักศึกษาในการแสดงความคิดเห็น และ Deyong (1991) ได้กล่าวถึงอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพว่าจะต้องมีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล ทรบปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษาตลอดจนความวิตกกังวลของนักศึกษา และควรยอมรับในตัว of นักศึกษา เนื่องจากนักศึกษามักขาดความมั่นใจ กลัวการผิดพลาดในการปฏิบัติการพยาบาลความคาดหวังของนักศึกษาด้านการชี้แนะของอาจารย์พบว่าอยู่ในระดับต่ำและ อิทธิพลของอาจารย์จะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษานิธิพลดังกล่าว ได้เก็บบทบาทของอาจารย์ บุคลิกลักษณะ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (Laney-Carter, 1987)

อาจารย์ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียน การสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษาโดยทำหน้าที่ผู้ถ่ายทอดความรู้ ชี้แนะ ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาตลอดจนเป็นผู้ให้ภาพพจน์ของการเป็นพยาบาลที่สมบูรณ์แบบ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการ เรียนรู้ขึ้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งอาจารย์สามารถสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาภาพพจน์ของนักศึกษาให้มีต่อตนเองในทางที่ดี อาจารย์จึงควรมีความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับในความ เป็นบุคคลของนักศึกษา (Guinee, 1978) นอกจากนี้อาจารย์ควรต้องมีความเอื้ออาทร มีความเข้าใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่เคาเตอร์ และพาร์โด (Couture and Pardo, 1991) กล่าวว่าปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์การสอนทางคลินิกที่ดีเกี่ยวข้องกับความเป็นแบบอย่าง การส่งเสริมการเรียนรู้ การยอมรับความเป็นบุคคล การดูแลเอื้ออาทรและ การสนับสนุนระดับประกอบปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่กล่าวมาอาจารย์จะต้องให้เกิดขึ้นในสถานการณ์การสอนทางคลินิก ไม่ว่าจะ

เป็นสถานการณ์การทักทายปราศรัย เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี การพูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและปัญหาที่เกิดขึ้น การประชุมปรึกษาหารือการพยาบาล การเยี่ยมตรวจ และการสอนในคลินิก ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันนี้จึงมีส่วนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในหลักและวิธีการปฏิบัติการพยาบาล ควบคู่ไปกับเจตคติ ค่านิยมทางวิชาชีพพยาบาลนับว่าเป็นการพัฒนาให้นักศึกษาให้พร้อมในการแสดงบทบาททางวิชาชีพพยาบาลที่ดีต่อไป (ศิรินทร์ สู่มสุข, 2532) อาจารย์จึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์การสอนทางคลินิกที่มีความหลากหลาย ซึ่งไฮม์ (Heims, 1991) พบว่านักศึกษามีความคาดหวังในอาจารย์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในด้าน การส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างของอาจารย์ รวมถึงโยลแมน (Yollman, 1992) ซึ่งรายงานเช่นเดียวกันว่าอาจารย์ เป็นผู้มอบบทบาทมากในการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อายุ และประสบการณ์การสอนของอาจารย์ก็มีผลต่อบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (Thompkins, 1989) เช่นเดียวกับระดับการศึกษาของอาจารย์ก็มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของอาจารย์ต่อนักศึกษา (Pierce, 1989) และปรัชญาการศึกษาพยาบาลซึ่งอาจารย์แต่ละคนยึดถือก็เป็นสิ่งที่มีผลต่อแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ค่านิยม ทักษะในการปฏิบัติงาน (สควาลัย ภูมิวิษุเวช, 2528) เพราะฉะนั้นถ้าปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น นักศึกษาก็อาจเกิดความเครียดขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติการพยาบาล และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนอาชีพในอนาคต

ดังนั้น เพื่อการจัดการศึกษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงควรมีการศึกษาให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในลักษณะปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างการยอมรับความเป็นบุคคล การดูแลเอาใจใส่และการสนับสนุนระดับพระองค์ซึ่งเกิดขึ้นในสถานการณ์การสอนทางคลินิกได้แก่ การทักทายปราศรัยเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี การพูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและปัญหาที่เกิดขึ้น การประชุมปรึกษาหารือการพยาบาล การเยี่ยมตรวจและ การสอนในคลินิก ผลการศึกษาจะทำให้ทราบว่า ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาในสถานการณ์การสอนทางคลินิก มีลักษณะ เช่นใดบ้าง และมื่อองค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาในสถานการณ์การสอนทางคลินิก ความรู้ความเข้าใจในลักษณะของปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา มีความสำคัญและมีความหมายยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล

การวิจัยครั้งนี้จึงกระทำขึ้นเพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาคุณภาพบัณฑิตพยาบาล โดยการศึกษาวเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาในสถานการณ์การสอนทางคลินิก ที่เกี่ยวข้อง

ข้องกับการทักทายปราศรัยเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี การพูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและปัญหาที่เกิดขึ้น การประชุมปรึกษาหารือที่มหาวิทยาลัย การเยี่ยมตรวจ และการสอนในคลินิก ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ผลของการวิจัยครั้งนี้ มีส่วนให้อาจารย์พยาบาลได้ตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองนำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน วางแผนให้การนิเทศนักศึกษาอย่างเหมาะสม และพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่าง การยอมรับความเป็นบุคคล การดูแลเอาใจหา และการสนับสนุน ประคับประคอง
2. เพื่อเปรียบเทียบปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอนและปรัชญาการศึกษาพยาบาลของอาจารย์

แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย

การให้การศึกษอบรมทางวิชาชีพพยาบาล เป็นการถ่ายทอดทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งสืบเนื่องมาตั้งแต่บุคคลเกิดมาในสังคม เริ่มเรียนรู้ว่าตนเป็นใคร มีความสำคัญอย่างไรจากปฏิริยาของบุคคลแวดล้อมตนอยู่ นั่นคือการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน (Bandura, 1967) เมื่อเติบโตเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น การเรียนในโรงเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจึงมีส่วนเสริมสร้างประสบการณ์ การเติบโตทางความคิด การยอมรับในความสามารถของตนและการยอมรับของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญในการสร้างให้เกิดภาพพจน์ของตนเองและซึมซับเอาความรู้สึกจากประสบการณ์นั้น ๆ เข้าไว้ในตน (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์, 2528)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาเกิดขึ้นทั้งในการเรียนการสอนภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การที่นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสถานการณ์การสอนทางคลินิก การได้เห็นแบบอย่างที่ดีและการเลียนแบบ (Identification) ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) การเลียนแบบจะทำให้เกิดการยอมรับบรรทัดฐานเฉพาะแบบ และการให้ความช่วยเหลือของอาจารย์ในระหว่างที่

นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นบรรยากาศของการสอนแบบแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน การซึมซับเอาค่านิยม อุดมการณ์และวิถีปฏิบัติงานตามบรรทัดฐานของวิชาชีพ การเพิ่มพูน ขีดที่ละน้อยของระดับความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาชีพของนักศึกษา ล้วนเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข การได้รับประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์ ในวิชาชีพพยาบาล (ศิรินทร์ สู่มสุข, 2532) และการ ได้เรียนรู้ในสถานการณ์การสอนทางคลินิกที่มีความหลากหลาย

อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน เป็นปัจจัยที่ทำให้ปฏิสัมพันธ์ของ อาจารย์กับนักศึกษามีความแตกต่างกัน อายุและประสบการณ์การสอนมักจะเป็นไปด้วยกันอายุเพิ่ม มากขึ้น ประสบการณ์การสอนก็จะเพิ่มตามไปด้วย ดังนั้นเมื่อมีประสบการณ์มาก โอกาสที่จะศึกษา ทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ จึงมีมากกว่า (สุจินตนา ธรรมวิทยาภุมิ, 2527) มีความสามารถ ในการเผชิญชีวิตและปัญหาต่าง ๆ มีวิธีการที่จะเข้าถึง เข้าใจนักศึกษาในลักษณะที่แตกต่างกัน ได้ดีเช่นเดียวกับอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทและสูงกว่า จะมีประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นแนวคิด ค่านิยมหรือทฤษฎีใหม่ ๆ ให้ความสำคัญในความเป็น บุคคล มีเสรีภาพในการเลือกสิ่งที่เหมาะสมต่อการและรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มีการ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ ได้ง่าย ดังนั้นจึงมีส่วนช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนัก ศึกษาเป็นไปด้วยดีอันนำไปสู่ความสามารถในเชิงวิชาชีพพยาบาล (นงนาค เจริญผลพิริยะ, 2532)

แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาพยาบาล พบว่าโน้มไปทางลัทธิปฏิบัตินิยม และลัทธิ อัตติภาวนมุขนิยม (ลดาวัลย์ ภูมิวิชชุเวช, 2528) ลัทธิปฏิบัตินิยมจะเน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วย การมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการตัดสินใจ แก้ปัญหาการพยาบาลด้วยตนเองโดยใช้ชีวิตการแก้ไข้ปัญหาเป็นหลัก (วรรณวิไล จันทราภา, 2523) แต่ในลัทธิอัตติภาวนมุขนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่มีบทบาทต่อการปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น ตั้งแต่ปี คศ. 1960 (Bevis, 1979 อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธุ์, 2530) ลัทธินี้มุ่งเน้นความเป็นบุคคลทั้งคน บุคคลมีเสรีภาพ และความรับผิดชอบที่จะกำหนดทางเลือกและแนวชีวิตของตนเอง ผู้เรียนมีโอกาส เลือกเรียนและปฏิบัติการพยาบาลด้วยตนเองภายใต้ความรับผิดชอบของตน (ลดาวัลย์ ภูมิวิชชุเวช, 2528) ดังนั้นอาจารย์ที่ยึดปรัชญาการศึกษาพยาบาลลัทธิอัตติภาวนมุขนิยม จึงมีวิธีการที่จะส่งเสริม ให้นักศึกษาพยาบาลมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้อาจารย์ยังมีความเข้าใจชีวิตในแง่มุม ที่หลากหลายมีการยอมรับความเป็นบุคคล ดังนั้นจึงมีส่วนให้ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาเป็นไป ด้วยดี จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

- 1. อาจารย์ที่มีอายุมากกว่า ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาจะสูงกว่า ในอาจารย์ ที่มีอายุน้อยกว่า

- 2. อาจารย์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาจะสูงกว่า ในอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
- 3. อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาจะสูงกว่าในอาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่า
- 4. อาจารย์พยาบาลที่ยึดปรัชญาการศึกษาพยาบาลลัทธิอัตถิภาวนิยม ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาจะสูงกว่า ในอาจารย์พยาบาลที่ยึดปรัชญาการศึกษาพยาบาลลัทธิปฏิบัตินิยม

ขอบเขตการวิจัย

- 1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา เฉพาะในส่วนที่แสดงโดยอาจารย์ใน 5 ลักษณะ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่าง การยอมรับความเป็นบุคคล การดูแลเอาใจอาทร และการสนับสนุนระดับประครอง
- 2. ปฏิสัมพันธ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกเฉพาะปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสอนทางคลินิกซึ่งครอบคลุม การทักทายปราศรัยเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและปัญหาที่เกิดขึ้น การประชุมปรึกษาทีมการพยาบาล การเยี่ยมตรวจ และการสอนในคลินิกซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้นักศึกษาพยาบาลพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ
- 3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษาในสถานการณ์การสอนทางคลินิกในวิทยาลัยพยาบาลชลบุรี และวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี เท่านั้น
- 4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้
 - ตัวแปรอิสระคือ อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - ประสบการณ์การสอน
 - ปรัชญาการศึกษาพยาบาล
 - ตัวแปรตามคือ ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์ที่

เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ แสดงออกโดยพฤติกรรมที่ใช้คำพูดหรือไม่ใช้คำพูด เช่น กิริยาท่าทาง การเคลื่อนไหว การแสดงออกทางด้านสีหน้า แววตา การใช้น้ำเสียง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก โดยศึกษาใน 5 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์สร้างความเจริญงอกงามให้นักศึกษาทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้ศึกษามีโอกาสแสดงความอยากรู้อยากเห็น และมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก ซึ่งได้แก่ การชมเชยให้กำลังใจ การถาม การให้แนวทาง หรือ ออกคำสั่ง การวิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง หรือ หลักการ

2. การเป็นแบบอย่าง หมายถึง อาจารย์แสดงตนเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาทั้งด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านส่วนตัว ซึ่งได้แก่ มีความมั่นใจในการสอนด้านการปฏิบัติการพยาบาล มีความสามารถทางการพยาบาล มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักการและแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในทีมสุขภาพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ประพฤติตนอยู่ในขอบเขตของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

3. การยอมรับความเป็นบุคคล หมายถึง อาจารย์ให้ความสำคัญ ยอมรับความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา ยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักศึกษามาใช้ เข้าใจและยอมรับลักษณะส่วนตัวของนักศึกษาทั้งส่วนที่เข้มแข็ง และ อ่อนแอ ความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบอาจารย์จะต้องเปิดใจที่จะเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ด่วนตัดสินใจว่าผิดถูกโดยใช้ความคิดและความรู้สึกส่วนตัว

4. การดูแลเอาใจใส่ หมายถึง อาจารย์แสดงออกถึงความรักความห่วงใย เอาใจใส่ต่อความรู้สึกของนักศึกษา และสื่อสารเกี่ยวกับความรู้สึกนั้น ๆ อย่างจริงจัง

5. การสนับสนุนประคับประคอง หมายถึง การเคารพในสิทธิของกันและกัน รับฟังข้อมูลและ ความต้องการของนักศึกษา แสดงออกถึงความตั้งใจ เต็มใจที่จะช่วยเหลือ

สถานการณ์การสอนทางคลินิก หมายถึง การจัดสภาพการณ์ในหอผู้ป่วยเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพซึ่งสังเกตได้จากสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. การทักทายปราศรัยเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี ได้แก่ การกล่าวคำทักทายเมื่อพบปะกัน รวมทั้งการแสดงท่าทาง เช่น การยิ้มเป็นต้น

2. การพูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปและปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การพูดคุยแสดงความห่วงใยแต่ถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาระหว่างนักศึกษากับผู้ป่วย ปัญหาสุขภาพของ

นักศึกษา บัณฑิตระหว่างนักศึกษากับบุคลากรในทีมการพยาบาล เป็นต้น จะเห็นว่า เป็นการพูดคุยที่ ต้องการข้อมูลมากกว่าการทักทายปราศรัย เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี

3. การประชุมปรึกษาทีมการพยาบาล เป็นการพบกันในกลุ่มบุคลากรพยาบาลรวมทั้ง นักศึกษา เพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาทางการพยาบาลสำหรับผู้ป่วย โดยมุ่งวางแผนการพยาบาล ประจำวันให้มีการต่อเนื่องและตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างดีที่สุด

4. การเยี่ยมตรวจ เป็นการตรวจสอบการทำงานของทีมการพยาบาล ให้การพยาบาล ช่างเคียงผู้ป่วย อาจารย์มีการพูดคุยกับนักศึกษาในเรื่องผู้ป่วยและการดูแลผู้ป่วยเป็นสำคัญ อาจารย์และนักศึกษาได้ทำงานใกล้ชิดกันสามารถแก้ไขปรับปรุงให้เกิดทักษะที่ถูกต้องได้

5. การสอนในคลินิก เป็นการสอนโดยอาจารย์มุ่งหวังที่จะให้ประสบการณ์ตรงอย่างมี จุดมุ่งหมายแก่นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสามารถของการพยาบาลทางคลินิกเฉพาะอย่าง อาจมี การวางแผนผ่าลงหน้า หรือพิจารณาจากสภาพการณ์ในคลินิกขณะนั้น แล้วเลือกปัญหาที่พบสอนการ ปฏิบัติจริงที่เตียงผู้ป่วย

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรเทียบเท่า ปรียญตรีทางการพยาบาล หรือสูงกว่า ซึ่งปฏิบัติงานเป็นอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลไม่น้อย กว่า 1 ปี

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีที่ฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย

ปรัชญาการศึกษาพยาบาล หมายถึง ความเชื่อที่ก่อเกิดเป็นหลักการในการให้การศึกษา อบรมพฤติกรรมโดยนำความรู้จากศาสตร์หลายๆ แขนงมาวิเคราะห์ และรวบรวมเป็นแนวคิดทาง การศึกษาพยาบาล การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในวิชาที่การพยาบาล มีลัทธิซึ่ง ได้รับความนิยมนำมาใช้ปัจจุบัน 2 ลัทธิ คือ

1. ลัทธิปฏิบัตินิยม หมายถึง ความเชื่อในหลักการการศึกษาพยาบาล โดยมุ่งพิจารณาในแง่ การนำไปปฏิบัติได้ และพยายามค้นหาความจริงจากประสบการณ์ด้วยตนเอง ฝึกการรู้จักคิด และ แก้ปัญหา รู้จักปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปให้ทันขณะในการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะทาง โดย การยึดโรคเป็นศูนย์กลาง

2. ลัทธิอัตถิภาวนิยม หมายถึง ความเชื่อในหลักการการศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ พัฒนาความรู้ความสามารถของแต่ละคนด้วยตนเอง ส่งเสริมให้รู้จักเสรีภาพในการเลือก และให้การ พยาบาลผู้ป่วยอย่างอิสระ และ รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เพื่อสร้างผู้เรียนที่มี เสรีภาพและ ได้รับความรับผิดชอบ เข้าใจในตนเองและในตัวผู้ป่วย สามารถเผชิญกับปัญหาทางการพยาบาลอีกทั้ง สามารถช่วยแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบว่าคุณสมบัติของอาจารย์กับนักศึกษาในสถานการณ้การสอนทางคลินิก
มีลักษณะใดบ้าง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมอาจารย์ใหม่ และพัฒนาอาจารย์
3. เพื่อเป็นแนวทางให้อาจารย์ ได้ตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเอง แก้ไขข้อ
บกพร่องของตนเอง และวางแผนให้การนิเทศนักศึกษาอย่างเหมาะสม
4. เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง การเรียนการสอน ภาควิชาสำหรับนักศึกษา